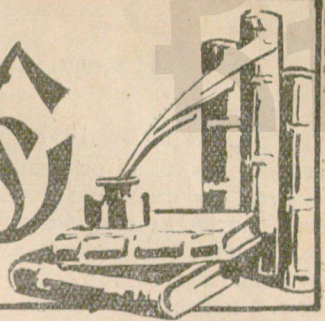

СЪГЛАСИЕ

Година I
1927

Редакция и издание на
Обществено Образователното Дружество „СЪГЛАСИЕ“
Градска Библиотека и Читалище в гр. Плевен.

Брой 1
март

ПРОГРАМНА ДУМА. 22,549.

Още отъ предосвободителното време обществено образователното дружество „Съгласие“, тогава само „читалището“, е било центъръ на духовенъ животъ и стопански напредъкъ въ нашия градъ. Въ новото време на свободния ни животъ то разви още по-активна дейность и успѣ да създаде една богата и образцово наредена библиотека. Считайки, че тая дейность трѣбва да бжде засилена съ огледъ на съвременнитѣ нужди на гражданитѣ, годишното събрание на дружество „Съгласие“ реши да се създаде и издава единъ двуседмиченъ листъ, който да допълва и направлява дейността на дружеството. Това издание, носещо името на дружеството — „Съгласие“, си поставя за целъ да ратува за просвѣтата и общото развитие на дружественитѣ членове отъ една страна, и отъ друга ще бжде единъ обективенъ и независимъ изразителъ на всички културни и стопански прояви въ нашия градъ и окръгъ му. Нашиятъ листъ ще бжде напълно независимъ, чуждъ на всѣкакви партийни течения, изразителъ на истинскитѣ и реални интереси на града, защитникъ на истината и знанието. Макаръ да се появява изданието ни въ едно неблагоприятно време на стопански и духовенъ кризисъ, ние смѣтаме че ще задоволимъ едни близки и насъщни нужди на гражданитѣ и затова апелираме за тѣхната подкрепа. Имено днесъ е нужно едно обективно обяснение и проучване на голѣмитѣ въпроси отъ социаленъ и културенъ интересъ за града, когато всички чувствуватъ повече или по-малко тежеститѣ и отрицателнитѣ резултати на прибързани инициативи.

Нашия градъ, който е единъ отъ първитѣ вътрешни градове въ страната ни, брой значителна интелигенция, въ редоветѣ на която има издигнали се личности почти въ всички поприща на културния и обществено политически животъ. Ако нѣкога читалището е обединявало шепата интелигентни сили въ тѣхния устремъ за културни и обществени дѣла, то днесъ, когато интелигентнитѣ

сили сж твърде много на брой, сж нѣкакъ си раздѣлени и разединени, макаръ и да сж добри и редовни членове на дружеството. Несъмнено е, че условията на живота въ нашия градъ, които измѣниха твърде много физиономията му, налагатъ отпечатъкъ и върху духовния животъ, заставятъ отдѣлната личность да се движи въ рамкитѣ на своята професия, изобщо придаватъ характернитѣ му черти на шумния съвремененъ градъ, гдето подъ натиска на нуждитѣ живота се развива съ по-силенъ темпъ въ всѣко отношение. Ако почестото събиране и лично опознаване на интелигенцията ни поради това не може да става, както нѣкога е било, то явява се нужда отъ единъ печатенъ органъ, чрезъ който да се подържатъ духовнитѣ връзки между всички членове на читалището и изобщо гражданството. На читалището, като първо културно учреждение въ града ни, се налага да създаде тия връзки между интелигентнитѣ сили чрезъ своя печатенъ органъ. То се надѣва, че усилията му въ това отношение ще бждатъ материално и морално подкрепени отъ всички, не само членове на читалището, но и отъ всички просвѣтени граждани. Мнозина наши съграждани, било за всѣкога или временно сж принудени да живѣятъ далечъ отъ родния си градъ, поради естеството на тѣхната работа, но нима тѣ сж го забравили? Чрезъ печатния органъ на читалището тѣ ще живѣятъ съ културния и общественъ животъ на своя градъ, макаръ и далечъ отъ него. Ето защо се надѣваме, че всички плевенци, които, кждето и да живѣятъ въ страната ни, ще милѣятъ за печатния читалищенъ органъ на драга воля ще го получаватъ и подкрепятъ.

По пѣтя на истината и знанието, съ високия лозунгъ да служимъ беззаветно на интереситѣ на общия стопански и културенъ напредъкъ, съ усилията на всички добри граждани и подкрепата на нашето общество, ние се надѣваме да заздравимъ дългото и трайно съществуване на „Съгласие“.

Към историята на читалището въ гр. Плъвенъ.

Още презъ 1867 год. въ нашия градъ се е замисляло да бжде основано читалище. По това време хората се събирали и обмисляли начина, по който биха могли да започнатъ това хубаво дѣло, ала имъ е липсвалъ вдъхновенъ ръководителъ. Тъкмо въ края на сжщата 1867 г. въ градътъ ни идва за учителъ известния тогава учителъ *Несторъ Марковъ*. Презъ цѣлата 1868 г. той се е занимавалъ съ уредбата на училищата въ градътъ ни. Споредъ неговитъ бележки той се ласкаво произнася за лобознателността на плъвенци, като казва, че тѣ не могли да стоятъ хладнокрѣвни спрямо учебното дѣло по онова време и вземали добри примѣри отъ сѣседитъ си въ Ловечъ, Свищовъ, Търново, Русчукъ и др. При това, не трѣбва да се забравя, казва още, че плъвенци не напраздно сж имали учители като Емануилъ Васкидовичъ, Петко Р. Славейковъ, В. Оджакъвъ и др. тогава прочути и известни учители.

Следъ като употрѣбилъ цѣлата 1868 и частъ отъ 1869 г. за да подреди училищата въ градътъ, той, на 1 октомври 1869 година, свикалъ по-събуденитъ и любороднитъ плъвенски граждани и имъ изложилъ ползата отъ читалищата. На неговиятъ зовъ се явили около стотина граждани, не малко число за онова време, които станали спомоществатели (членове) на основаното читалище въ гр. Плъвенъ. Всѣки отъ тѣхъ записалъ по нѣколко гроша и дѣлото на читалището се почнало при общъ ентузиазъмъ. Ето имената на първитъ членове-основатели на читалището: Братия Атанасови, Цвѣтко Атанасовъ, Кирица

ко Палковъ, Лито Първановъ, х. Костандинъ х. Палковъ, Александри Петковъ, Станю Петковъ, Маринчо Петровъ, Панталей п. Петровъ, Илия Поповъ, Георги П. Пѣвовъ, Христо Пѣвовъ, Христо С. Рабовъ, Пано К. Рогозаровъ, Теодоръ Савчовъ, Георги Симеоновъ, Димитъръ Симеоновъ, Нено Симеоновъ, Андрея Сопотлията, Василь Станчовъ, Димитъръ Стояновъ, Петко Сжловъ, Евстатия Тодоровъ, Христати Тодоровъ, Христо Тодоровъ, Братия Трифонови, Коста Хинковъ, Теодоръ Хинковъ, Анастасъ п. Хиновъ, Георги Христовъ, Димитраки Христовъ, Пеко Христовъ, Георги Цановъ, Анастасъ Цанчевъ, Евстатия Цвѣтановъ, Симеонъ Цвѣтановъ, Парашкева Цоновъ (Бръшляновъ), Георги Ив. Яржбеи.

Щомъ читалището било основано, то настоятелството поржчало въ Виена и нужния печатъ, който има малко елипсовидна форма и надписъ: *Читалищный печатъ въ Плъвенъ*, а въ средата маса съ купъ книги върху нея. Съ него сж били скрепявани читалищнитъ писма.

За да бждатъ смѣткитъ на читалището редовни, то снабдили съкровищника (касиерътъ) съ специално приготвени кочанни квитанции, печатани въ Цариградъ въ печатницата на сп. „Читалище“. Всѣки, който е внасялъ каквито и да било суми за читалището, е получавалъ квитанция, надлежно подписана отъ съкровищника и писарътъ на читалището.

ЧИТАЛИЩЕ
ВЪ ПЛЪВЕНЪ.

Г-ль _____
членъ отъ ЧИТАЛИЩЕТО
заплатилъ Гр. _____ за тримѣсячното сп
спомоществованіе брой _____
Плъвенъ 18

ЧИТАЛИЩЕ
ВЪ ПЛЪВЕНЪ.

Г-ль _____
записанъ членъ отъ Читалището заплатилъ Гр. _____
за привременното спомоществованіе
на Читалището. _____ 18 _____
Плъвенъ _____
Писаритъ _____ Съкровищникитъ _____

ГР. БИБЛИОТЕКА
при ч-ще СЪГЛАСИЕ
гр. ПЛЪВ...
Инв. № 1300000000007

Ив. Бояджиолу, Панаиотъ Василъвъ, Теодоръ Василъвъ, Нено Ватовъ, Георги Вацовъ, Теодоръ Вацовъ, Христо Велчовъ, Юрданъ Георгиевъ, Теодоръ п. х. Георгиевъ, Петъръ Гергиевъ, Братия Горанови, Станю Денковъ, Парашкева х. Димитровъ, Иванъ Добревъ, Братия Домухиолу, Георги Ивановъ, Димитъръ Ивановъ, Димитраки Ивановъ, Кирица Ивановъ, Парашкева х. Ивановъ, х. Петраки Ивановъ, Сава Ивановъ, Симеонъ Ивановъ, Тодораки Ивановъ, Анастасъ Йордановъ, Евстатия Кировъ, Ламби Кировъ, Ламби Коновъ, Петко Коновъ, Маноль х. Констадиновъ, Иванаци х. Костадиновъ, Атанасъ Георги Костовъ, Георги х. Костовъ, Иванаци х. Костовъ, Костаки х. Костовъ, Йорданъ Костовъ, Симеонъ Коцовъ, Георги Лазаровъ, Аврамъ Лукановъ, Юрданъ Лукановъ, Димитъръ Д. Мъзраковъ, Симеонъ Мангоолу, Дочо Мариновъ, Несторъ Марковъ, Пенчо Марковъ, Иванчо Милювъ, Пачо Миновъ, Христо Михаловъ, Ангелъ М. Мръвковъ, Иванчо Никовъ, Любомиръ п. Николовъ, Сандолъ Николовъ, Теодоръ Николовъ, Димитъръ Павловъ, Цан-

Читалището тогава е било истински разсадникъ на просвѣщение и наука, то е поело задължение да издържа съ свои срѣдства ученици въ Габровското училище; то е купувало учебници за ученицитъ въ училищата и книжки за подарѣци на отличилитъ се ученици

Читалището въ Плъвенъ първо е запознало плъвенскитъ граждани съ книгата като обществено достояние, като орждие, чрезъ което могатъ да се получатъ знания, придобивки и упжтвания за живота. Въ читалището сж се прочитали гласно българскитъ вестници и списания, които сж се издавали въ Цариградъ, тоя културенъ центъръ, отъ който се родиха много придобивки за народа ни.

За да се слобие читалището съ парични срѣдства, та да постигне поставенитъ си цели, отъ една страна, и за да даде на тогавашното гражданство да види „театро“, за което тѣ сж имали само смжтни понятия, читалището е уредило първото театрално представление въ Плъвенъ. На 31 яну-

ари 1869 г. въ старото „Св. Николаевско“ училище е била представена отъ ученицитѣ на Несторъ Марковъ, пиесата „Многострадателната Геновева“. Резбира се, че и женскитѣ роли сж били изнесени отъ момчета-ученици. На представлението сж присѣствували и каймакамина и другитѣ власти на града. Отъ представлението е била получена сумата 924 гроша и 25 пари, съ която сума читалището е посрѣщнало много отъ нуждитѣ си. Ето и имената на първитѣ актьори въ Плъвненъ:

Христаки Агапиовъ, Георги п. Василонъ, Тодоръ Димитровъ, Георги Златановъ, Коци (Кара) Ивановъ, Ламби Ивановъ, Михаилъ Ивановъ (Тепавски), Илия Игнатовъ, Иванъ Крачуновъ, Яко Лукановъ, Несторъ Марковъ (режисьоръ), Христаки Михаловъ, Андрея Николовъ, Митко Петровъ (Грънчаровъ), Евстатия Русинъ, Константиновъ Такювъ, Христо Христовъ, Ячо Цоновъ (Бръшляновъ).

Иванъ Дановъ

За първото девическо училище въ България.

Въ първото българско списание „Любословіе или поксемѣсачно списаніе“, томъ 2, число 13 отъ януарій 1846, на страница 13, е помѣстена една дописка. Въ нея се описва историята на първото девическо училище въ България, въ гр. Плъвненъ. Тукъ предавамъ точна извадка отъ нея.

УЧИЛИЩА ЗА БОЛГАРСКИ МОМИЧЕТА.

На 128 страница Любословія бехсе объщавалъ, като се увѣримъ точно за учительное построение женскаго пола во Враца, да опишемъ подробно какво е, и какво се устрои това многопохвално образование Болгарско. Получихъ честь да се извѣстимъ отъ най Богочестивѣйшее лице, кое е и собственно содѣйствие за това превозходно отъ сека похвала учреждение. Това учреждение за да се учи и да има часть въ тая Божественная и небесная дарба женскій полъ стана така: Вѣчнопамятная и преблаженная Евгенія, майка Богочестивѣйшаго Епископа Врацы Агапіа, родомъ, по нѣкоему ми извѣстію, отъ Дарданскія предѣлы, отъ кои и славный самодержецъ, великій Юстиніанъ и вуйка му Юстинъ происждатъ. Тая вѣчнопамятна и блаженна майка Евгенія, имаше една служебница мома, родомъ болгарка отъ Плевенъ, но имя сея достопохвальная дѣвица не ми е извѣстно за описаніе его¹⁾. Научи тая нейна си служанка (измикарка) перво Греческій языкъ; послѣ по това дадохъ я [на гръцки: тен едосамен] да се научи славянски (виждасе да е пратена за това учені или при Калоферскіи монахини (калугерицы), или при самоковскіи). А тая отрасль болгарска какъ благоразумна и остроумна дѣвица сось тепла и горяща любовь и сось усердное прилежаніе научисе така, што да се удостои да испълни и на своя си Госпожа благіи желанія, и на свой родъ да стане первый предводитель всякія благонравности и образования Народнаго. Учредиха едно училище въ Плевенъ, и поставиха я да учи въ него момичета. По това послѣ избраха во Враца една за такова богоугодно и челоувѣкополѣзно дѣло дѣвица, и пратиха я въ Плевенъ, гдѣто, като сѣде нѣкое довольно время, при оная тамошна наставница (даскалица), научисе способно и препрстойно што да се постави какъ свѣтило на свѣщникъ, и да свѣти (сіея) каквото Денница между небесній звѣзды, така и тя между своего си женскаго пола и рода

да сіея. Учредиха едно многолѣпно училище во Враца, но не ми е вѣстно въ коя година, и поставиха я наставница, за да учи въ него дѣвицы (момичета) Врачански. Въ това училище учатъ споредъ онава писмо що имамъ въ прешедшее лѣто, 1845-е, сто и тридесять (130) момичета; а въ Плевненское 90. Успѣватъ болгарскіи дѣвицы въ тия две училища преизрядно и прехвално. Каквото самъ слушалъ отъ самослышательны зрители, неисказана е и неописана оная благодарность, коя иматъ тамошни жители като гледатъ и слушатъ отъ тия нежни и предрагіи дѣвическіи уста своихъ чадъ да произносатъ и отъ устъ да говорятъ соборно божественни и благонравни реченія, вѣроисповѣдни же и политични; и да славатъ соборно и представленно величіе божіе и тия женскаго пола божии зданія. Легка персть имашъ, преблаженная Евгеніе! Мати, богочестивѣйшаго Епископа Врацы Агапіа . . . и прочіе.

Отъ горнята извадка изъ дописката на незнайна дописникъ, документално се доказва, че първата учителка на българскитѣ момичета е била Анастасія Димитрова, родена въ гр. Плъвненъ, и че първото девическо училище въ България е било отворено въ гр. Плъвненъ, презъ месецъ октомври 1840 година. Въ него сж се учили тогава момичета, дошли отъ разнитѣ крайща на България.

Ето и кратки биографически чертици за тая учителка, които заемаме отъ сп. „Свѣтлина“, год. VII, кн. II, 15—16 стр.:

Анастасія Димитрова, първата българска учителка, е родена на 12 май 1815 г. въ гр. Плъвненъ. Родителитѣ ѝ, Димитъръ и Цвѣта, били хора бедни, но честни, любознателни и богобоязливи. Когато малката Анастасія, първото имъ и найголемо чедо, станала на 7 години, майка ѝ я завела да слугува на митрополита Агапіа. (Кжщата на баба Анастасія бѣше въ днешната градина-музей, на около 40—50 метра отъ театралния салонъ; а митрополитския домъ, точно на мѣстото, гдето е общинското здание, въ което се помѣщава и читалищната библиотека). Тихиятъ характеръ, скромността и свѣтлиятъ умъ на момичето предразположили владиковата майка Евгения къмъ нея, та я приела като своя дъщеря, каквато не била имала. Вследствие на това разположение, Евгения завѣщала на сина си, преосвещения Агапіа, да се погрижи за образованието на момичето, което да приготви за учителка на българския народъ. Следъ 13 години слугуване, горещото желание на владиковата майка се изпълнило: Анастасія била изпратена въ Калоферския девически манастиръ

¹⁾ Името на тая девица е Анастасія Димитрова, родена на 12 май 1815 г. въ гр. Плъвненъ.

Анастасия Димитрова първа българска учителка.

дето тя почнала да изучава славянския езикъ, и следъ като го добре усвоила, почнала гръцкия. Освенъ сестритѣ отъ манастиря, тя е имала и трима учители миряни: Райно Поповичъ, Ботю Петковъ и Брайко х. Геновичъ, които ѝ преподавали, по препоръка на владиката, география, история, граматика и др. науки. Анастасия стояла въ манастиря 3—4 години. Презъ това време благодетелката ѝ умрѣла, и тя се завърнала въ Плъвенъ, дето живѣлъ тогава владиката. „За да се изпълни обещанието и желанието на майка ми, ти ще станешъ учителка на женскитѣ деца тукъ“ ѝ казалъ владиката, „защото тя много

желаеше да види Българско училище за момичетата, но нѣма животъ“.

И презъ м. октомври 1840 година, въ гр. Плъвенъ се открило *Първото българско девическо училище, съ първата българска (мирска) учителка*. За помъщение служела една отъ килиитѣ при църквата „Св. Николай“. Наскоро следъ откриването на училището, то се напълнило съ ученички отъ града Добриятъ редъ, сладката речъ и новитѣ науки, които се преподавали, повдигнали името му, станало достояние и въ съседнитѣ градове. Отъ Враца, Свищояъ, Ловечъ и др. градове дошли ученички, които следъ 3 години се прѣснали по четиритѣ краища на България и почнали ползотворната си деятелность. Ученичката Цвѣта Кръстенякова отъ Враца, веднага следъ напушането на училището, заминала за Враца, дето въ 1844—1845 год. открила девическо училище, което презъ 1845 год. се посѣщавало отъ 130 ученички. Друга ученичка, пакъ отъ Враца — Мица Николчова, по покана заминала въ София; трета, Парашкева Нейкова отъ Ловечъ, открила девическо училище въ Ловечъ; четвърта Пелагия... отъ Свищовъ, открила девическо училище въ Свищовъ.

И така идеята, която смътно се е появила въ главата на блаженопочившата владикова майка Евгения, въ скоро време се схванала отъ цѣлия български народъ, и днесъ виждаме нейнитѣ добри плодове.

И следъ като употребила цѣли 12 години за образованието на женския полъ въ Плъвенъ, Анастасия била повикана къмъ семейния животъ. Обаче скоростигналото я нещастие — изгубването на съпруга си, я извикало къмъ нова деятелность.

Инициаторка на много полезни начинания по събуждането заспалия духъ у българина; съучастница въ всички народополезни дѣла въ Плъвенъ, тя е оставила много добри спомени между съгражданитѣ си въ Плъвенъ.

Следъ половинъ вѣковна деятелность за полза на народа си, въ преклона възрастъ, тя се посветила въ служене Богу и презъ 1894 г. тя се преселила въ Иерусалимъ, приела монашески чинъ подъ име *Анна монахиня* и презъ 1897 година починала.

Миръ и покой на прахтъ ѝ!

Съобщава Иванъ Дановъ.

Девети извънреденъ конгресъ на читалищата.

На 20 и 21 февруарий т. г. заседава IX читалищенъ конгресъ въ София. Въпреки много обстоятелства, които затрудняватъ нашия културенъ животъ, приятно е да се констатира, че читалищното дѣло напоследъкъ крепне и привлича къмъ себе си най-добрата и жадна за народополезна дейность наша интелигенция по села и градове. Никога до сега не сж се явявали толкова делегати на читалищнитѣ конгреси, никога не се е появявала толкова заинтересованость къмъ въпроситѣ, които сж слагани на дневенъ редъ. Съ една педантична редовность всички делегати се явяваха на време на работа и благодарение на това, както и на търпимостъта при размѣна на мислитѣ, въ два дни само се разгледаха основно

и се взеха решения по всички въпроси, отъ които зависи да се тласне читалищното дѣло напредъ и да се осигури неговото развитие. Като се знае, че повечето читалища сж много бедни, че голѣмото множество отъ делегатитѣ бѣха дошли на свои срѣдства, не може да не трогва безшумния идеализъмъ, отъ който сж вдѣхновени скромнитѣ читалищни труженици, прѣснати изъ страната ни и купнѣщи за българска култура.

Единъ отъ важнитѣ въпроси, сложенъ на дневенъ редъ, бѣше въпроса за читалищното законодателство въ свръзка съ законопроекта за народнитѣ читалища внесенъ въ Народното Събрание отъ сегашния министъръ на Народното Просвѣщение г-нъ Н.

Найденовъ, Г-нъ С. Аргировъ, председателъ на Върховния читалищенъ съюзъ, чете рефератъ, въ който, като исторически и сравнително проследи библиотечното дѣло въ чуждитѣ страни, се спрѣ върху нашето читалище въ миналото и днесъ. Той аргументира необходимостта отъ създаване на читалищенъ законъ у насъ и вижда въ законопроекта на г-на Министра първата стѣпка за постигане исканията на съюзенитѣ читалища. По законопроекта се развиха оживѣни дебати, той се разтълкува пунктъ по пунктъ, и на края единодушно конгреса взе резолюция, съ която, като поздравява Министра на Нар. Просвѣщение за грижитѣ му да постави читалищното дѣло на здрави начала, моли го да се направятъ въ законопроекта му известни поправки.

Несъмнено е едно, че тоя законопроектъ станалъ законъ дори безъ измѣнения, които конгреса възприе, ще създаде нова епоха въ развитието на читалищното дѣло.

Другъ важенъ въпросъ отъ дневния редъ бѣ лотарията. Прие се да се разиграе голѣма лотария съ 250,000 билети (по 5 лева единия, като частъ отъ сумата на всѣки билетъ ($\frac{2}{3}$) се запази за читали-

щето, което се ангажира да продава билети). При тая комбинация конгреса се надѣва, че всички читалища, заинтересовани всѣко отъ тѣхъ да се слобие съ повече срдѣства, ще вложатъ всичкитѣ си усилия за преуспѣване на лотарията.

Бюрото на конгреса, заедно съ новоизбрания управителенъ съветъ, посетиха следъ конгреса Министра председателя г-нъ А. Ляпчевъ, Министра на Народното Просвѣщение г-нъ Н. Найденовъ и други общественици. Тѣ бѣха приети добре и имъ се обеща отъ всѣкъде, че ще се взематъ подъ внимание исканията на съюзенитѣ читалища.

Конгресътъ се ръководѣше отъ председателя г. М. Бечевъ (Ломъ), подпредседатели: Ганчо Пѣвевъ и Гено Дочевъ и секретари: Ст. Станчевъ и Г. Янакиевъ.

За членове на Върховния Управителенъ Читалищенъ съюзъ се избраха: С. Аргировъ, проф. Мих. Арнаудовъ, Ячо Хлѣбаровъ, Ст. Чилингировъ, Ник. Зас. Ракитинъ, Найчо Анковъ, В. Орозовъ, Мих. Теофиловъ, Цв. Минковъ и Г. Кожухаровъ.

За контролния съветъ се избраха Л. Дудековъ, В. Чалковъ и Ив. Дановъ.

Ф. Каницъ.

Плѣвненъ презъ 1871 година.

Ханътъ, въ който искахъ да отседна въ Плѣвненъ, бѣше отдѣленъ отъ града съ едно огромно море отъ калъ. И азъ избрахъ другъ, чиято оригинална постройка ме изненада. Чудна продълговата тераса покрай редицата стаи позволяваше на пжтника да слиза отъ коня си тѣкмо срещу вратата на стаята си. Отъ моята стая се откриваше хубавата гледка на най-хубавата джамия на града и на Тученишката бара, която се съединява подъ Плѣвненъ съ Гривишката. Уви! жителитѣ бѣха струпали купища сметъ покрай брѣга, а една група цигани бѣ заета съ разпарване и драње на животни, въпреки протеститѣ на воденичаритѣ отъ съседната воденица. Турскитѣ градове нѣмаха и най-слаби познания отъ законитѣ за обществената хигиена и азъ трѣбваше да затворя прозорцитѣ, на които стѣклата бѣха замѣстени съ хартия. Калъта на улицитѣ бѣше толкозъ непроходима, че азъ обикаляхъ на конь. Първо посещение направихъ на общинската болница, основана отъ енергичния Митхадъ-Паша, пълниа съ великодушие паша, който бѣ почналъ да създава навсѣкъде пжтища, училища, сиротопиталища, заемоспомагателни каси, благотелни, челолюбиви учреждения и пр. Докато се строеше болницата, мюсюлманитѣ клатеха глава; но щомъ като хубавата сграда започна да приема болнитѣ, тѣ поправиха своитѣ разбирания и си казаха, че у „пашата на гяуритѣ“ сегизъ-тогизъ се намира по нѣкоя отъ приятнитѣ мисли на Аллаха.

Доктора нѣмецъ, който бѣ ръководилъ първата наредба на болницата и съ когото бѣхъ се запозналъ въ Нишъ, бѣ починалъ; но градината, която бѣ посадилъ, свидетелствуваше за неговата градинарска страсть. Дърветата бѣха се развили, малки дръвчета образуваха цѣфнали горички, пълни съ свежестъ и сѣнка, здравецътъ, хелиотропи и камелии, сѣмената на които азъ бѣхъ изпратилъ отъ Виена на приятеля си, ми изпращаха като на старъ познаникъ поздрава на тѣхната прелестъ и приятна миризма.

Най-голѣма чистота и редъ царуваше въ стаятѣ, кждето леглата бѣха заети отъ българи, татари

и черкези. Турцитѣ изпитватъ голѣмо отвращение да бждатъ наглеждани въ болница. Въ стаята за жени-тѣ, кждето водача ми ме представи за лѣкаръ, една красива циганка се превиваше отъ болки. Тя бѣ си счупила кракъ. „Трѣбва да ѝ се отреже крака, — каза ми доктора, — ала въпреки молбитѣ отъ толкозъ време насамъ, меджлиса не се решаваше да отпусне необходимата сума за покупка на хирургически инструменти“.

Плѣвна (по български Плѣвненъ) броеше презъ 1871 год. три турски квартали и петъ християнски, осемнадесетъ джамии, една кула, две черкви, 1627 турски кжци и 1474 християнски съ 17000 души население. „Приятенъ градъ, — каза Лежанъ; нѣколко дни — и всичко си видѣлъ“. Той имаше право, защото любопитни нѣща изобщо нѣма въ Плѣвненъ. Намиратъ се развалини отъ стари постройки, които споредъ преданието, сж разрушени отъ кърджалиитѣ на Пазвантоглу и отъ не по-малко дивитѣ орди на противника му, Капуданъ-Паша, генералъ на султанъ Селимовитѣ войски. Черквата Света Парашкева бѣше на пжтъ да бжде възстановена отъ майсторъ Енчо отъ Трѣвна, за да бжде поставена подъ покровителството на Св. Кирилъ и Методий. Не можахъ да ми кажатъ, защо Света Парашкева, която се радва на почитъ въ всички югославянски земи, бѣ си навлекла немилостъта на православнитѣ въ Плѣвненъ.

Презъ време на моето посещение, Мехмедъ-Бей, наричанъ Критски отъ валията Омеръ-Февзи-Паша, бѣше каймакаминъ въ Плѣвненъ. Арнаутигъ отъ Янина, той правеше единъ видъ спортъ отъ борбата си съ хайдушкитѣ банди, отъ които околноститѣ бѣха опустошени. Той самъ се бѣ излагалъ въ най-скрититѣ вертепи на разбойницитѣ. Единъ конвой отъ пленници трѣбваше да бжде отправенъ на утрото за Русчукъ и азъ бѣхъ поканенъ да присѣтствувамъ на заминаването. „Не срещнахте ли една депутация? Между осемтъ хайдуци, който азъ искамъ да поставя — ако Богъ пожелае — на сѣнка за нѣколко време, има и синове на две турски семейства отъ Плѣ-

вент, чиито членове дойдоха да ни забелъжатъ не безъ заплашвания, че не ще е удобно да се водятъ вързани за ржцетъ посредъ бълъ день правовърнитъ изъ улицитъ на града. Не е срамно това, — отвърнахъ имъ азъ; срамното е, че синоветъ ви сж паднали толкозъ низко“. Въ жилитъ му течеше християнска кръвъ; той се гордѣше съ това и предпочиташе да говори гръцки, езика на майка му, нѣщо, което не му пречеше да вмква драговолно въ разговора нѣколкото французки думи, които неотдавна бѣ научилъ въ Критъ. Този изключителенъ каймакаминъ бдѣше сжщо съ особна грижа за редовното посещение на училищата. Благодарение на неговия надзоръ второстепенното училище и осемтъ основни турски

училища се посещаваха отъ 1634 момчета и 110 момичета, а петтъ български — отъ 971 ученици. За единъ турско-български градъ тѣзи числа наистина бѣха удивителни. Крезъ на цѣлата областъ отъ Вить до Осъмъ бѣше Хаджи Омеръ Бей Мутевели, потомъкъ на знаменития български герой Гаази Али-Бей, комуто преди четири вѣка султанъ Мурадъ подари осемнадесетъ села, за да го възнагради за вѣрностъ и жпничеството му. Може прочее той да се смѣтне като родоначалникъ на помацитъ, или българитъ мюсюлмани отъ околноститъ на Плѣвень, чиито бащи се бѣха отрели отъ християнството по сжщото време, по което и прадѣдото на бея.

(Следва).

Народенъ университетъ.

Подъ името народенъ университетъ д-во „Съгласие“ е устройвало редица сказки отъ видни наши учени, писатели и общественици. Тѣзи сказки обикновено сж се посещавали добре и плѣвенската публика не веднажъ е награждавана отъ доволнитъ лектори съ похвалното име „любознателна“.

Какво значи народенъ университетъ?

Първата дума *народенъ*, предполага че ще се говори на народа, на обикновения народъ — следователно на езикъ достъпенъ, на теми сжщо достъпни и полезни.

Втората дума *университетъ* предполага, че отъ тѣзи беседи нѣщо ще се учи. А за учението е нужно последователностъ, системностъ, преминаване отъ простото къмъ по-сложното.

Имало ли е тогава народенъ университетъ въ д-во „Съгласие“? — Не! Или почти не. Но не трѣбва да се отрече ползата отъ досегашнитъ лекции. Макаръ едни разбрани отъ малцина, други криво схванати отъ мнозина, все пакъ тѣзи лекции сж допринесли нѣщо за културното повдигане на слушателитъ. Пъкъ да приемемъ даже, че сж били само удовлетвие — все пакъ слушателитъ сж изпитали едно културно удовлетвие. А това е полезно.

И тѣй, народенъ университетъ въ истинската смисълъ, ние не сме имали.

Но трѣбва и можемъ да го създадемъ.

Не е нужно да търсимъ чужди сили — външни лектори. Ние не ще създаваме академиченъ университетъ, а популярно (народно) училище. Сказници не

само че има, но даже изобилствуватъ въ нашия градъ. Въ срѣдата на учителитъ, лѣкаритъ, юриститъ, химицитъ, инженеритъ и пр. има доста издигнати, културни хора, които работятъ постоянно върху себе си. Тѣ съ достоинство могатъ да заематъ „катедра“ въ нашия скромненъ народенъ университетъ.

Но трѣбва малко, съвсемъ малко желание, за да се реализира още тая пролѣтъ едно системно народно училище. Това не ще костува нищо. Лекторитъ сигурно не ще искатъ хонораръ. Тѣ ще се задоволятъ съ самочувството, че сж полезни на близкитъ си и съ ползата, че готвенето на лекциитъ имъ е станало причина самитъ тѣ да се обогатятъ съ нови знания.

За този народенъ университетъ трѣбва да се изработи една програма и трѣбва редовно, веднажъ или два пжти въ седмицата да се четатъ реферати, въ началото съ по-леко и достъпно съдържание.

Д-во „Съгласие“ трѣбва да стане центъръ, около който ще се обедини плѣвенската интелигенция, а последната трѣбва да излѣзе отъ своята апатия и пессимизъмъ и да се притече въ помощъ на „Съгласие“. Нека настоятелството потърси мѣстнитъ сили, нека ги помоли, — нѣщо повече — нека тѣ сами се впрѣгнатъ въ просвѣтната колесница на народа. Тогава ще имаме *народенъ университетъ* въ Плѣвень. И тоя нашъ народенъ университетъ ще подготви на ценнитъ гости професори и писатели една разумна публика, която има насжчна нужда отъ знания, и която ще ги слуша съ навикналъ вече на трудъ умъ. Прочее, на работа!

Дружественъ членъ Б.

Албумъ на Плѣвень.

Съ своя брзъ растежъ, отъ освобождението до сега, Плѣвень е изменилъ почти изцѣло своята физиономия. Малцина сж онѣзи, които биха могли да спомнятъ какъвъ е билъ града ни преди 25—30 години. Но и тѣхнитъ спомени вече сж твърде бледи, за да извикатъ единъ по-ясенъ образъ. А какъ бихме могли ние, останалитъ да си представимъ града отъ онова време? Какъ бихме могли да направимъ сравнение между Плѣвень отъ преди 30 години и сегашния? Не почнахме ли да забравяме дюкянчетата, които се издигаха въ югозападния край на „Площада на Свободата“, при всичко че 5—6 години ни дѣлятъ отъ тѣхното събаряне? А кой би могълъ да ни обрисува нѣкогашната чаршия — „Ржстжта“ около град-

ската баня, съ нейнитъ малки еснафски дюкянчета и стара кълдърмосана улица? Ако една частъ отъ насъ могатъ да си спомнятъ старата градска баня, колцина знаятъ какви здания се издигаха до преди 25 години на мѣстото на Мавзолея. Голѣмъ брой отъ насъ не биха могли да повѣрватъ, че около градската градина и банята е сжществувалъ центъръ на града и е кипѣлъ животъ. Всеки отъ по-старитъ хора би разказалъ за още значителенъ брой сгради, сжществуването на които ние не сме предполагали. Тѣзи разкази биха събудили любопитството ни, но не биха ни дали възможностъ да „видимъ“ онова, за което ни се разправя, ако не ни дойде на помощъ нѣкоя случайно запазена фотографическа снимка. Но такива

снимки има твърде малко, разпръснати сж изъ разни семейни албуми и сж изложени на унищожение.

Това, което се казва за нѣкогашния Плѣвень, ще може почти изцѣло да се каже и за сегашния следъ години. Ето защо наложително е да се пристѣпи, часъ по-скоро, къмъ уреждане на единъ албумъ отъ фотографии на града. Въ него ще могатъ да се събератъ съществуващитѣ стари фотографии—изгледи отъ града, къмъ тѣхъ ще се прибавятъ изгледи отъ сегашния Плѣвень, фотографирани по опредѣленъ планъ и системно, а въ бъдаще ще се добавятъ характернитѣ промѣни.

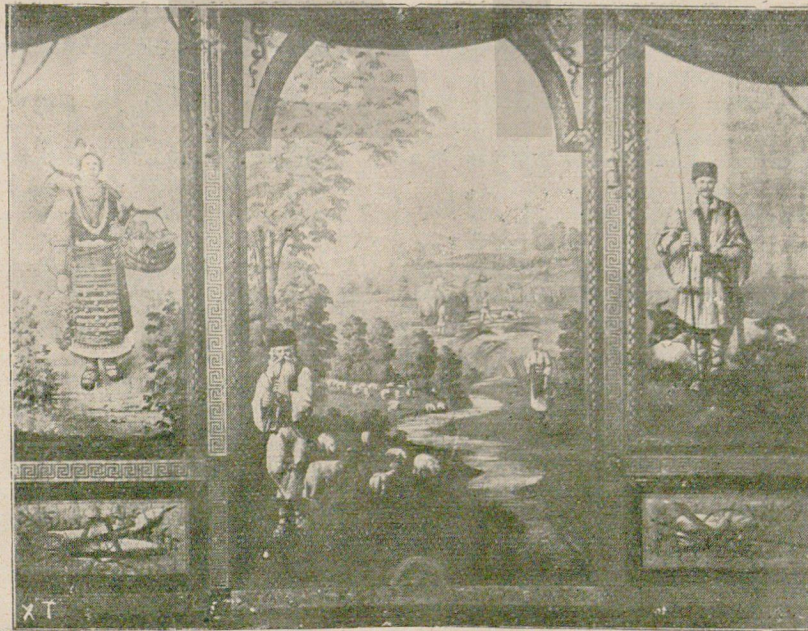
Въ този албумъ биха могли да иматъ своето мѣсто и портретитѣ на всички минали, настоящи и бъдещи общественици отъ града ни, по отношение на които може да се каже същото, което се каза за града. Биха могли да се запазятъ въ него, така сжщо, снимки отъ разни тържества съ общо значение; че даже своето малко мѣсто биха могли да иматъ портретитѣ на лица не общественици, но чието име е станало нарицателно въ града. Но това сж подробности, съ които въ последствие ще трѣбва да се облъскаме.

Единственото мѣсто, гдето би могълъ да се уреди този албумъ е дружество „Съгласие“, съ своето име и авторитетъ. До колкото ни е известно, на ржководнитѣ фактори на дружеството не е чужда тази инициатива. Липсватъ, обаче, необходимитѣ сръдства, колкото и незначителни да сж. За предпочитане е, онѣзи, които иматъ присърце скорошното уреждане на албума да събератъ помежду си нуждитѣ суми и ги подарятъ на дружеството. По този начинъ тѣ ще станатъ основатели на албума.

По-бързото реализиране на целъта ще наложи да се потърсятъ сръдства и по другъ начинъ. Ласкаемъ се да вѣрваме, че ако се направятъ необходимитѣ постѣпки общинския съветъ би могълъ да впише една скромна сума отъ нѣколко хиляди лева за сжщата целъ въ новия бюджетъ на общината. Една общоградска нужда заслужава вниманието на единъ общински съветъ, а настоящия е далъ предостатъчно доказателства, че умѣе да прѣценява и подпомага подобни инициативи.

Прочие, къмъ работа!

Бориславъ.

Изгорѣлата предна завеса на дружество „Съгласие“, работа на художника Адолфъ Селовъ.

Подарени ржкописи на библиотеката.

Апостолъ. Четири пергаментни листа фолио (27,5×20,5), по 23 реда на страница. Заглавни букви и упжтвания червени.

Тия четири листа сж часть отъ една цѣла книга, донесена отъ Македония, отъ която собственика ги откъсналъ и подарилъ на покойния Ламби П. Петровъ. Неговиятъ синъ, Алекси Петровъ, пъкъ подари тия листове на библиотеката.

*

Четвероевангелие. Два пергаментни листа малка 8^о(17×13), въкъ XIII, редакция сръбска. Отъ него има въ Софийската народна библиотека 57 листа, и то: 51 листъ, доставени отъ П. Пантевъ изъ Тетевене (вж. Опись I № 23) и 6 листа, доставени отъ Д. Мариновъ (вж. Опись II № 468). А цѣлото евангелие се намирало нѣкога въ Чипровци.

Тия два листа г-нъ Юрданъ Цвѣтковъ отъ Плѣвенъ подари на библиотеката, като обясни, че презъ 1892 г. той намѣрилъ четири такива, но двата му

ги взелъ г-нъ Ангелъ Кандиларовъ прокуроръ тогава, а сега адвокатъ въ Шуменъ.

*

Свещена история, писана отъ Кесария п. Василиевича Казанлъченина презъ 1844 година.

36 листа малка 8^о(18×11,5), граждански ржкописъ, не толкова хубавъ, но четливъ, по 16 реда на страница, съ черно мастило, а заглавията съ избѣлѣло червено мастило. Подвързия съ кори. Точното оглавление е:

Воведеніе въ кртко доказателна та свещенна Історія. Сочиненна отъ Кесарія П. Василиевича Казанлъченина во оупотребленіе его оучилища [1844 година].

Тая ржкописна книга е била предадена на нѣкой си Лука х. Павловъ отъ гр. Пирдопъ, който е билъ учитель и печатаръ, види се, за да я издаде.

Библиотеката я получи въ даръ отъ Павелъ Павловъ Лукановъ.

Дарители на музея при читалището презъ 1925 и 1926 година.

Симеонъ Чорбаджиевъ — една сребърна монета отъ Septimius Geta.

Тома Колевъ — три сребърни монети отъ Commodus, Septimius Severus и Philippus.

Тодоръ Селановски — седемъ монети, една сребърна отъ о. Тасосъ, една сребърна турска отъ 1293 турска година, четири медни римски монети, эле запазени и една медна монета, неопредѣлена.

Георги Русановъ — шесть бронзови монети, една отъ Ulpius Traianus, една отъ Hadrianus, една отъ Constantinus II, една отъ Diocletianus, една турска неопредѣлена и една римска неопредѣлена.

Косто Ангеловъ — една бронзова монета отъ Flavius Vespasianus

Симеонъ Ив. Великовъ — една медна монета отъ Vittorio Emanuele II Re d' Italia.

Лазаръ Гайтанджиевъ — една бронзова монета отъ Antoninus Pius

Живко П. Бояджиевъ — една сребърна монета отъ Иоанъ Александъръ съ сина си Михаилъ, отъ 1355 год.

Тачо Градинаровъ — една медна монета отъ Traianus Decius, съчена въ гр. Viminacium, до с. Костолацъ въ днешна Сърбия.

Илия Поповъ — една медна монета отъ Constantius.

Цвѣтанъ Христовъ, ученикъ — единъ върхъ отъ желѣзна стрѣла.

Свещеникъ Михаилъ Коновъ — една медна монета отъ Constantius.

Юрданъ П. Яневъ, — директоръ на окръжния затворъ, намѣренитѣ предмети въ мѣстото на новия затворъ въ „Кайлъка“, а именно: две желѣзни копия, два желѣзни ножа, единъ желѣзенъ мечъ, една желѣзна фибула (безопасна игла), единъ желѣзенъ капакъ отъ щитъ, една лошо запазена медна монета, една желѣзна стрѣла и едно глинено гърненце.

Аспънъ Казанджиевъ — една медна монета отъ Constantius.

Нешо Протичъ, ученикъ — една медна монета отъ Ulpius Traianus.

Драгомиръ Казанджиевъ — една медна монета отъ Valentinianus II и едно бронзово Иерусалимско кръстче.

Василь Шекерджиевъ — една медна монета отъ Gal. Val Maximianus.

Иосифъ Кишъ — една сребърна монета отъ Marcus Aurelius.

Иванъ Мар. Милчевъ — една медна монета отъ Constantius.

Рачо Гавриловъ — една медна монета отъ Anastasius.

Алекси Поповъ — една медна монета отъ Maximianus.

Страшимиръ Ник. Лишевъ, ученикъ — една медна византийска монета отъ XII в.

Панталей Ив. Георгиевъ — една сребърна монета отъ Maria Theresia.

Пажо Зановъ — единъ бронзовъ медаль отъ 1885 година.

Димитъръ Петковъ, ученикъ — една бронзова монета отъ Gordianus Pius III, съчена въ Adrianopolis.

Юрданъ Цвѣтковъ — 44 различни бакърени монети, 3 полусребърни и 1 никелова.

Борисъ Алекси Петровъ — една бронзова монета отъ Severina.

Слави Поповъ — две български гривни, бронзови.

Василь Гендовъ, артистъ — една бронзова монета отъ Constantius.

Иванъ Георгиевъ, IX кв. — едно глинено кандилце, едно гърненце и една амфора.

Атанасъ Василевъ, с. Брѣстовецъ, Плѣвенско, — една каменна плочка съ изображенията на Аполонъ и Диана.

Пенчо Батолски, адвокатъ — една бронзова статуйка на Херкулеса, брадатъ съдящъ върху пжнь. Разкошна художествена работа отъ II или III в. следъ Хр.

РЕДАКЦИЈАТА НА „СЪГЛАСИЕ“ Е ВЪ ГР. ПЛѢВЕНЪ. ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ 50 ЛЕВА.

Молимъ редакциитѣ, на които изпращае нашето издание, да ни изпращатъ своитѣ издания.